СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 49. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 4-го березня 1941. No. 49. Jersey City, N. J., Tuesday, March 4, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УРЯДУВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Контрольна комісія У. Н. Союзу в своїм повнім складі, почала контролю майна цеї інституції, урядуючи в її власнім будинку при 81-83 Ґренд вулиці, в Джерзі Сити, Н. Дж., в Контрольну комісію входять: Д. Капітула, голова; Д-р А. Кібзей, адв. О. Малицький, інж. С. Куропась, адв. Р. Смук, члени.

МАСОВІ АРЕШТИ ЗА „СИНІЙ ЗАКОН"

ВИЛМІНҐТОН (Делавер). — Як стейтова леґіслятура не хотіла формально опрокинути, або змінити так званого „синього закону", на основі якого в неділю не вільно нічого робити, стейтова поліція зареаґувала на це в той спосіб, що почала цей закон сумлінно примінювати в дійснім життї і почала арештувати кожного, що щонебудь робив у неділю, або мав відкритий бизнес. В той спосіб поліція арештувала пятьсот осіб. Тепер леґіслятура мусить щось з тим законом зробити,

АМЕРИКАНСЬКІ НІМЦІ ЗАЯВЛЯЮТЬ СВОЮ ЛЬОЯЛЬНІСТЬ.

НЮ ЙОРК. — В готелі Пікаділлі в Ню Йорку представники ріжних американсько-німецьких орґанізацій мали свій демократичний конґрес, на якім заявляли свою всецілу льояльність супроти Америки, також супроти заграничної політики федерального уряду і обіцювали всяку поміч у боротьбі з націзмом й з іншими тоталітарними течіями. На конґрес приелали телеґрами чільні представники уряду, а також Вендел Вилкі.

НА ПОМІЧ КИТАЄВИ.

НЮ ЙОРК. — Тут зорґанізувався новий комітет помочи Китаєви, який зобовязався на цїли Китаю зібрати в Америці суму пятьох міліонів долярів.

МЕКСИКО МАЄ СВОЇ КЛОПОТИ.

МЕКСИКО СИТІ. — Мексиканці зворушені випадком, який зайшов на арені боротьби з биками. Один з найкращих мексиканських тореадорів, званий „Ель Маґніфіко", не міг дати собі ради з впертим биком і не міг цього бика положити трупом. За те товпа кидала ріжними овочами на улюбленого ще недавно тореадора і вигукувала образливі слова. Той також відповідав образливими словами. Найкраще вийшов на цім бик, якому за його витревалість даровано життя. Питання, чи він вилікується із завданих йому ран.

БОЖЕВІЛЬНИЙ, ЧИ НЕ БОЖЕВІЛЬНИЙ?

НЮ ЙОРК. — Поліція арештувала передвчора відомого орхестрального діріґента, д-ра Отта Клемперера, мовляв тому, що він є небезпечно божевільний і втік з закладу божевільних. У звязку з тим поміщено в ґазетах його фотоґрафії. Тепер жінка і ціла родина Клемперера гарячо протестують проти того, що він божевільний і кажуть, що він лиш троха нервово хорий і в тій цїли пішов до санаторії. Родина домагається випущення Клемперера на волю.

КОМУНІЗМ В К.П.О.

ТАКОМА (Вашинґтон). — На стейтовій конвенції представників юнії К.П.О. ухвалено резолюцію, яка заборонила комуністам займати в юніях якінебудь провідні місця. Ца р е з о л ю ц і я до живого заболїла 150 членів і вони вийшли з ґалі, щоб мати окремі наради. Решта 250 делеґатів, лишилась і далі радила.

ОСЬ ТАКИ ПОПАВСЯ.

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Поліція арештувала в Лос Енджелес, Каліфорнія, бувшого банкового урядника з Джерзі Сити, Муліна, який 19 літ тому вкрав у банку, в Гаранті Трост енд Тайтел Ко. нині вже неіснуючім, $42,000. Укравши ті гроші Мулін їх скоро розтратив, а сам подався до полуднево-американських країв. Якийсь час служив на кораблі. Тепер він вернув до Каліфорнії і подався на роботу в оборонні́м промислі. Від нього взято відтиск пальців і в поліційних рекордах знайдено його минулість. Його арештовано і привезено до стейту Ню Джерзі.

ШУКАЮТЬ НОВОЇ ЕНЕРҐІЇ.

БЕРКЕЛЕЙ (Каліфорнія). — Вченим Е. Сеґрому і Ґ. Сіборґови, що є професорами Каліфорнійського університету, вдалось знайти новий спосіб розбиття атомів уранія. Розбивши атом можна з нього видобути страшну енерґію, що має три міліони разів більшу силу від динаміту. Але, щоб розбити цей атом треба було дотепер зужити також величезну скількість енерґії, яка ледви покривала кошт розбиття. Тепер згаданим ученим вдалось при далеко меншій силі розбивати атом і звільняти енерґію. Нащастя уранюму є на світі дуже мала скількість. Інакше вченим вдалосяб відразу примінити цю енерґію в бомбах, які малиб неймовірну нищильну силу. Японські вчені також заповіли, що їм вдалось легким коштом розбивати атом.

ЗНОВ ЗАКИДИ СЕНАТСЬКОЇ ОБСТРУКЦІЇ

Противники законопроекту ч. 1776, званого „ліз-ленд", почали в сенаті замасковану обструкцію. Вони навмисно забирають дуже багато часу своїми промовами, щоб якнайдалї відтягнути голосування і ще в останній хвили перехилити на свій бік опінію загалу. Сенатор Ґвідер виразно заявив, що така ціль опозиції, серед якої він стоїть на передовім місці. Зновуж сенатор Коналі на адресу опозиції отверто закинув, що вона почала обструкцію, але „джентельменська обструкція", яка полягає на тім, щоб якнайбільше забирати часу, але водночас говорити до тої справи, яка в дану пору знаходиться під дебатою. Бо звичайна обструкція, чи „філібустер", полягає на тім, що говорять всякі речі, аби лиш говорити; нераз бесідники розповідають історію від початку створення світу. Бо на основі правил конґресу їм не вільно відібрати голосу.

Внаслідок цеї „джентельменської обструкції" є побоювання, що законопроект не перейде ще й під кінець цього тижня. На адресу обструкціоністів йдуть гіркі докори, що вони розколюють край на два ворогуючі табори.

ДЕПАРТАМЕНТ ДОБРОДІЙНОСТИ ПІД ДІЙСНИМИ РОЗШУКАМИ

Комісар розшуків, Герляндс, взяв у свої руки справу нюйорського департаменту добродійности, в якій, як говорять свідки, на широку скалю розпаношився комунізм. Одна бувша урядниця цього департаменту, пані Стал, заскаржила навіть чільних осіб у цім департаменті за те, що вони викинули її з праці тому, бо вона не хотіла грати в комуністичну дудку.

Дотепер Герляндс післав своїх агентів на сліди всіх чільніших урядників в згаданім департаменті і почав досліджувати їх політичну діяльність пять літ взад. Як тільки знайде, що вони були звязані з комуністичною партією, або явно проповідували комунізм, будуть усунені з праці. Бо є закон, який забороняє особам комуністичних поглядів забирати державні, чи міські посади.

ПРОТИ „МУЗЕЙНОСТИ" МУЗЕЇВ

Комісар нюйорських парків, Мозес, гостро критикував нюйорські музеї за те, що вони занадто оповивають себе якоюсь музейною святістю і відсувають „смертних" осіб від втручування в музейні справи. Він жадав ґрунтовних реформ в музейних справах Ню Йорку.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА ЗАНЯЛИ СТРАТЕҐІЧНІ МІСЦЯ В ЦІЛІЙ БОЛГАРІЇ

Американські кореспонденти доносять зСофії, що всі важніші міста є вже заняті німецькими військами. Згадані війська вже дійшли до границь Греції й Туреччини. Грецьку границю обсадили німці покищо в чотирьох місцях. По цілій Болгарії ставлять оборону перед літаками. Між іншим, протилетунські гармати находяться уже на всіх більших залізничих стаціях. Населення опускає столицю і вибирається на села, надіючись, що столиця може бути кожної хвилини бомбардована британцями. Опустила Софію теж і королівська родина. Британський дипльоматичний корпус теж опускає Болгарію і їде в напрямі до Югославії, згл. Білгороду. Німецьке командування проголосило окупацію Болгарії і виправдує це тим, що інакше „булаб те саме зробила Велика Британія". Знову німецька преса заповідає дальші „політичні несподіванки", маючи на думці Югославію, яка готова піти разом з Німеччиною. Далі преса пише багато про „рішальний момент" на Балканї, себто про заповідувану весняну офензиву. Тільки, на диво, нічого не можна висондувати, що думає Німеччина робити з Грецією.

БРИТІЙЦІ ПОШИРЮЮТЬ ПОВІТРЯНУ БОРОТЬБУ

З останіх воєнних комунікатів воюючих виходить, що британці держать ініціятиву на полі бою, здобуваючи щораз більше територіі в Африці, а в Европі, атакуючи щораз сильніше ворога при помочі повітряної фльоти. Замітне, що німецькі повітряні наступи на Британію змаліли, а британські на Німеччину посилились. Знову з Білгороду доносять, що британці вже зачали бомбардувати румунські нафтові поля в Плоесті.

ТУРЕЧЧИНА ЗАМКНУЛА ДАРДАНЕЛІ

Туреччина проголосила, що Дарданелі є замкнені для корабельного руху. Пропускатимуть тільки ті кораблі, що мають спеціяльний дозвіл з боку турецького уряду, а крім того ще й турецького пільота. З Істанбулу відплила частина турецької фльоти на море, щоб стерегти Дарданелів.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА. — З великого пасажирського літака підприємства „Істерн Ер Лайнс" осталося лише сумне румовище в лісі 15 миль від Атлянти. Тіла вбитих і ранених були розкинені довкола. Рятунковий відділ їх власне оглядає.

БОЛГАРІЯ ПРИСТУПИЛА ДО ПОТРІЙНОГО СОЮЗУ

СОФІЯ. — Серед мертвої тишини і великого напруження предложив у Собранію (парляменті) премієр Богдан Фільоф послам до затвердження цей договір, що його підписав у Відні, а на підставі якого Болгарія стала членом Потрійного Союзу. Більшість послів договір потвердила. Ціла сесія тривала якої пів години. Цю рішальну соймову нараду закінчив премієр словами „Боже заховай Болгарію!"

БОЛГАРІЯ І СОВЄТИ.

ВІДЕНЬ. — Болгарський премієр Фільоф висказався про відношення Совєтів до Балкану в такий спосіб, з якого невтральні дипльомати заключають, що Сталін дав Гітлерови вільну руку на Балкані, а зате Німеччина не буде противна тому, щоб Совєти знову набули нові територіі коштом Фінляндії, а також і Румунії, від якої мають забрати Молдавію.

ТУРЕЧЧИНА ГОТОВА ДО ВІЙНИ.

АНКАРА. — Виходить на таке, що Туреччина рішена евентуально на війну з Німеччиною. До цього може прийти дуже скоро, бо німці готові посунутись до Дарданель.

ІДЕН В АТЕНАХ.

АТЕНИ (Греція). — Антоні Іден, британський міністер заграничних справ, прибув до Атен разом з сером Джан Ділем, начальником британського ґенерального штабу. Як видно, Іден прибув в сам час, себто на передодні нових воєнних подій на Балкані. Сейчас відбув довшу конференцію з грецьким премієром Корцісом. Кажуть, що Британії іде тепер найбільше про те, щоб переконати Грецію, щоб вона не дала себе залякати німецьким погрозам. Обговорено теж посилення Греції новими британськими силами з Африки.

СОВЄТИ ДАЛІ ОБДУРЮЮТЬ.

АНКАРА. — Совєтські аґенти знову зачали нову акцію в цїли замилення очей Великій Британії й Злученим Державам щодо їхнього поведення на Балкані й відношення до Німеччини. Отже знову рознеслись слухи, що Совєти намагаються доконче ввійти в тісніші зносини з Великою Британією і Америкою, що хочуть допомагати Туреччині, а навіть склонні вкінці піти до війни з Німеччиною, якщо Туреччина рішиться збройно спинювати німецький наступ на схід через Балкан. Ось такі слухи знаходять у Туреччині й в світі таких, що беруть совєтську пропаґанду серіозно, тимбільше, що пущено в рух ще одну несподівану вістку, а то те, що сам совєтський премієр Молотов іде до Анкари на наради. Далі кажеться, що Совєти дали виразно Іденови до пізнання, що хоч вони хвилево не воюють з Німеччиною, але не є байдужні до того, що діється на Балкані. Далі кажеться, що Совєти стали на протязі останніх кількох місяців далеко сильнішими, що стан їхньої армії поліпшився під кожним оглядом, та що вони далі продовжують реорґанізацію війська. А це значить, що є великою силою і будуть ще більшою.

Хотілиб потвердження загарбання.

Разом з тим ведеться кампанія в такому напрямі, що Совєти пішлиб разом з Великою Британією і Злученими Державами, якщоб згадані потуги визнали дипльоматично совєтські найновіщі окупації, себто загарбання Естонії, Латвії, Литви, а далі тих земель, що їх забрали від Польщі й Румунії. Ось ті совєтські домагання мав передати в Анкарі Іденови, як пропозиції совєтського уряду, американський амбасадор Крипс, що прибув з Москви до турецької столиці.

ЮГОСЛАВІЯ ПІДЕ ЗА БОЛГАРІЄЮ.

БІЛГОРОД. — Ведуться постійні розмови між князем-реґентом Павлом і німецьким послом фон Герен. Назагал панує переконання, що Югославія приступить до Потрійного Союзу в подібний спосіб, як це зробила Болгарія. Німецька преса в Берліні вже пише про це як про доконаний факт.

ФРАНЦІЯ І ЯПОНІЯ.

ТОКИО. — Виходить, що французький уряд був таки змушений приняти ті точки, що їх предложила Японія в справі замирення Сіяму з Французьким Індо-Китаєм.

ПРИЯТЕЛЬ УКРАЇНЦІВ — ПІД ОХОРОНОЮ.

БУДАПЕШТ. — Бувший югославський міністер війни, ґенерал Мілан Недіч, що нераз висказувався прихильно в справі незалежної України, має бути „під охороною". Недіча вважають націсти своїм ворогом. Він мав виступати в останніх часах проти навязування дуже тісних звязків з Німеччиною.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Є НАД ЧИМ ПОДУМАТИ

(3) В останніх числах нашого часопису можна було знайти поза „політикою" ось такі справи, які порушено в такий чи інший спосіб: Організація Українського Культурно-Наукового Товариства, Рекордування української музики і пісні, основання Товариства Українських Бизнесменів та серія викладів на Колюмбійськім Університеті на українські теми (зо зазначенням, що це спроба допомогти висвітленню української проблєми в Америці). Крім того порушено ще й справу переміни нашої чорноробучої подавляючої більшости на реміснич у, краще платну й інтелігентнішу верству, так дуже важну ще й з того боку, коли хто застановляється над тим, чого й кого потребуватиме Україна по війні, коли то, дай Боже, возьметься уже вона сама господарити. Не хочемо тут говорити ще про те, що є в підготовці, а тільки вкажемо на вище згадані справи. І ствердимо з радістю, що, добре, що ми зачинаємо звільна серіозно думати теж і про таке, що є дійсно здійсниме, себто що ми самі можемо здійснити власними силами, що залежне виключно від нас самих.

Усі ті згадані справи дають нам усім багато матеріялу до думання і діяння. Деякі з них можна скоро здійснити і без особливого труду, як от, наприклад, рекордування української пісні. Але таки треба залишити нарікання і критикування, бо рішення уже запало, а подбати, щоб обовязок був всюди виконаний. Нам треба з тим скоро скінчити, бо дальше рекордовання може піти вже іншим порядком, таким, який буде опертий на тому, що тепер зробимо.

Справа організації Українського Культурно-Наукового Товариства мусить належати до самих науковців і можна надіятись, що вона буде ними виконана, а ми, себто зорганізований загал, мусимо її підперти фінансово. Справа це ясна і проста, очевидно, якщо ми згідні з тим, що такої установи нам треба.

Колиж мова про організацію українських бизнесменів, то видно, що вона в добрих руках, коли так скоро поступає вперед, хоч у тому випадку ніхто нікому не обіцював грушок на вербі. Видно, що вже є і на тім полі гурт свідомих наших людей, що розуміють ті далекосяглі вигляди, які може мати така організація. Порушена справа окраїнського ремісництва є така, що їй вартує присвятити більше уваги. І то в газеті, як і по товариствах і громадах. Це старий український боляк, для якого не повинно бути місця — в Америці.

Про інші наші справи можемо назагал сказати що якщо нема, наприклад, розгону в інформативно-політичній праці, то в тому є теж вина й громадянства, бо воно ще ніколи не відповідало фінансово на заклики в такій справі в такий спосіб, щоб можна було плянувати якусь ширшу роботу, а така очевидно, вимагає не тільки довшого часу, але й більше відповідних сил до праці, які треба оплатити. Щом дзвонити голосніше від інших народів, нам ворожих, або, щоб хоч добре дзвонити, треба мати добрі й сильні дзвони. Це перше. А друге й найважніше: той голос наших дзвонів мусить бути відгомоном дзвонів з України. Якщо так є, що Україна наразі не може голосно дзвонити, то дзвонім хоч тою нашою силою, яку ми тут повинні творити.

30 СПОМИНІВ АМБАСАДОРА ДОДА

Саме тепер появились спомини Вилйема Е. Дода, бувшого амбасадора в Німеччині, які він писав будучи на тому високому пості в Берліні. Спомини його важні тим, що в них він подає цілий ряд розмов з високими німецькими лідерами, як також свої враження та замітки про численних дипльоматів інших держав, що були разом з ним в Берліні. Звертаємо увагу на уривки, що мають відношення до подій, що відбуваються тепер в Европі.

Дня 14. червня 1937 року Дод записав, що недавно тому Сталін розстріляв вісьмох московських генералів. Вони мали інтриґувати на спілку з Німеччиною, навіть з фашистами у Франції, в ціли переверщення режиму Сталіна. Їх обвинувачено в тому, що вони обіцяли віддати Німеччині Україну та занулювати договори з Францією та Чехословаччиною. Що фактично скривалося за всім тим, Дод ледви чи може догадуватися, але Відеман, один з Гітлерових адютантів, а тепер німецький консуль в Сан Франціско, котрий сидів побіч нього при столі сказав, що він мусить мати всі інформації та телефонувати до Гітлера, що тоді був в Берхтесґаден. З того можна догадуватися, чи хто з Гітлерових лідерів не робив щось в Росії.

Уся німецька преса трактує події в Росії як варварські злочини модерної історії, не натякаючи навіть словом, що Гітлер і Ґерінґ вимордували сотки своїх німецьких опонентів в червні та липні 1934 р.

Чехи покладались на Росію.

У червні 1937, Дод записав: Моя жінка й я були на обіді вчора з латвійським міністром. Майже всі гості мали свої незалежні погляди в розмовах, що є надзвичайне в Берліні. Мін. дав мені до зрозуміння від самого початку, що він противиться націстичній диктатурі, та що він зажурений вислідами конференції в Лондоні між Німеччиною, Англією, Францією та Італією. Французький амбасадор Франсуа-Понсе сидів напроти мене та свобідно, навіть перед гістьми, говорив про небезпеки, що є перед нами. Однак він ні словом не згадав про цей скандал, коли в 1935 р. його уряд віддав Етіопію Італії та тим завдав останній удар Лізі Націй. Ческий міністер був зажурений тими погрозами, які сипалися на його малу державу. Його жінка сказала моїй жінці: „Якщо Німеччина нападе на нашу державу, то Росія як стій прийде нам на поміч". Однак, я сумнівався в це, хібаб Франція рівночасно заатакувала Німеччину над Реном.

Сидячи по обіді з латвійським міністром та французьким амбасадором, я порушив еспанську справу. Француз був безнадійний і сказав, що Блюм буде усунений протягом двох днів. Франсуа Понсе теж сказав, що Англія піде на уступки німецьким домаганням на Близькому Сході. „Чи це означає війну?" — запитав я. „Ні, може не зараз, бо Франція є страшно пацифістичною".

Дод не вірив у це, бо запаси поживи в Німеччині є обмежені, а крім того, Гітлер хоче забрати Австрію чи Чехословаччину без війни. Росія є одинокою загадочною силою. Французький амбасадор також потвердив, що московські ґенерали переговорювали з німцями в цілі повалення сталінського уряду та можливо віддання Гітлерови давно пожаданої ним України.

Чого хотів Сер Невил Гендерсон?

Дод мав донесення з міністерства заграничних справ та британської амбасади, що Гендерсон, британський амбасадор, дав добру научку фон Найратови, що була, очевидно, призначена для Гітлера. Він (Гендерсон) старався якнайліпше помогти Німеччині та Англії вирівнати еспанські труднощі, можливо навіть німецьким домаганням на сході.

Щоб переконатися про анґлійське наставлення, Дод пішов, дня 23. червня 1937 року, побачити британського амбасадора. „Спершу ми говорили про британсько - американський договір та нижчі митні тарифи. Він вповні погодився зо мною. Коли я запивав його про відносини з Німеччиною, він сказав: „Мій уряд був нерозумний у відношенні з Німеччиною. Я це сказав фон Найратови, а це, що Гітлер рішив задержати фон Найрата в дома, є також нерозумним".

Звертаючи на загальні теми, він сказав: „Німеччина під Гітлером відновляє політику Бісмарка, що полягає на прилучуванню всіх народів німецького походження, як Австрія, Чехословаччина й інші". Хоч я підозрівав, що Гендерсон є склонним іти на уступки Німеччині, проте не припускав, що він може піти аж так далеко. Він продовжав: „Німеччина мусить опанувати Дунайсько - Балканську зону, що означає панування над Европою. Англія та Німеччина мусять прийти в близькі економічні та політичні зносини, та контролювати світ". Він сказав: „Франція не варта піддержки, а Франко буде контролювати Еспанію". Він, здається, не був свідомий англійсько - американського спротиву проти брутального націстичного переслідування католиків, протестантів та жидів. Я дивуюся, чи амбасадор Гендерсон справді представляє англійський уряд? Що станеться з Великою Британією, колиб Німеччина забрала всі народи аж до Чорного моря?

Які пускали поголоски про Сомнера Велеса?

30. червня 1937, Дод писав: Я довідався нині від приятеля пригноблюючу новину, що новим під-секретарем стейту є Сомнер Веллес. Згідно з тою верзією, що я чув, шість сенаторів постаралося про його іменування, загрожуючи, що коли Рузвелт не іменує його, вони будуть голосувати проти пропонованої реформи в Найвищому Суді. Він був амбасадором в Кубі, й його побут там, як я чув, не був без труднощів.

Він має один з найбільших домів у Вашинґтоні з 5 слугами, а другий дім в Меріленд. Він дає такі приняття, яким не може дорівняти жадний амбасадор у Вашингтоні. Я був дуже здивований, що Рузвелт провів неділю з Велесом в його віллі в Меріленд. Політика це страшна гра, навіть з таким великим реалістом як Рузвелт.

„Вина Москви" — як звичайно.

Дня 14-го липня, 1937: З огляду на міжнародні труднощі та загрози, я відвідав міністра фон Найрата в дванацятій годині нині рано. Коли я увійшов до міністерства заграничних справ, японський амбасадор саме виходив звідтам. Фон Найрат сказав мені, що Росія провокує китайців до війни з Японією. Коли я сказав йому, що мені сказав про те китайський амбасадор, він настоював, що це Росія всьому винна, однак, Німеччина піддержить Злучені Держави та Англію, якщо вони будуть старатися завести мир на Далекому Сході. Коли я запитав про еспанську справу, фон Найрат відповів, що Мусоліні вже більше не настоює на висилку війська. Загальне враження є таке, що еспанська справа починає прибирати таку форму розвязки, що буде приємлива для Німеччини та Італії.

Десять місяців перед Мінхеном, амбасадор прийшов до заключення, що, коли демократії будуть дальше провадити політику ізоляції, Европа та Азія впадуть під цілковиту контролю тоталітарних держав. Хоч Париж та Лондон знали про це більше як сам Дод, то проте поводились так, якби замикали на це очи. Вкінці таки мусіли отворити.

УДАР ЗА УДАР

В Едмонтоні промовляв домініяльний президент Канадійських Клюбів, полковник Джеймс Мес з Торонто, що в першій світовій війні, в 1915 році, був у Франції майором відділів машинових крісів.

У своїм докладі доказував, що перша стадія війни на життя й смерть демократій з тоталітаризмом вже закінчилась, і що тепер наступила друга стадія, в якій Британія і демократії віддають удар за удар у змаганнях з державами „осі" за осягнення перемоги. Він сказав, що в першій стадії боротьби багато держав упало, як скошена косою трава. Тільки одна держава, Британія, не впала, але устоялась перед шаленими ударами віддаючи удар за удар. Італія є вже зужитою силою. Мусоліні виявляє ще охоту до боротьби, одначе згідно зо словами Чорчіла, італійське населення не бажає собі тої боротьби. Для Італії є лише одна надія, а це революція. Мусоліні прийшов до влади через революцію і він стратить її в той самий спосіб. Якщо це не станеться, доля Італії є припечатана.

Роля, яку відограла мала Греція, буде навіки записана в лицарських рекордах будуччини, казав Мес, а нагороду за це вона певно дістане.

Злучені Держави, казав Мес, зробили все крім активного прилучення до війни. Советська Росія пильним оком глядить на воєнні події. Угорщина і Румунія приневолені воювати. Туреччина нагострила 2,000,000 своїх баґнетів, щоб охороняти Дарданелі. Як тільки друга стадія боротьби розгориться, то доперва тоді зачнуться клопоти Гітлера. Але в тій фазі боротьби, каже Мес, треба буде багато зробити і багато труднощів і кар перенести. Всім британцям потреба відваги і терпеливости. Треба держати себе кріпко й агресивно, заки буде можна сподіватися, що засвитає третя стадія. Це наступить, коли Гітлер і націсти пічнуть слабнути. Якщо відвага і зусилля демократій будуть ті самі, що тепер, тоді збільшиться натиск на Німеччину.

Німецький воєнний клич: „думайте вашою кровю" є чистою гістерією, говорив Мес. Тим кличем можна обдурювати нарід якийсь час, поки нарід не зачне застановлятись, якою дорогою його ведуть. Гітлер і його послідовники, каже Мес, одержать удар з внутра, і то такий важкий, як і зо зовні, від Британії.

Британія, як морська ліхтарня, оперлася ударам хвиль збуреного моря. Деякі з цегол цеї ліхтарні зрушилися з місця, казав Мес, але фундамент її стоїть непохитно. Цей фундамент є не до знищення, бо його основою є християнство. Два тисячі літ ця ліхтарня розсівала проміння свого світла понад темні води, щоб освічувати дорогу, нападеному бурею подорожникови. Гітлер та його послідовники не можуть його здержати таксамо, як не може Гітлер здержати хвиль, що підкопують і нищать фундаменти, на яких опирається його націзм. Ще багато більше наступить бурей, але вони минуться, а ліхтарня вирине з довшим і сильнішим та яснішим промінням. Якщо канадійці в не не вірять, казав Мес, то вони не гідні цеї справи, за яку боряться, ані не гідні своїх предків.

Ця війна, за словами Меса, є конфліктом між двома системами: свободою і невільництвом. Хоч демократична система не є ще така, як повинна бути, то вона є есенцією свободи і основою християнства.

Під демократичною крівлею є місце для всіх, воля для всіх і нагода для всіх. Це є уряд з народу. Держава існує для одиниці. Вона забезпечує справедливість, достоїнство і свободу для кожного, без огляду на його становище.

ВИЙШЛА З ЖИТТЯМ.

Пані Клара Севидж Лителдейл, редакторка місячника „Парентс Меґезин", находилася на літаку, що розбився в лісах у Джорджії. Вона вийшла з пригоди з потрясенням нервів. Її чоловік був поважно ранений.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(30)

У Галичині починаєтсья живий український рух. Українці передають перший меморіял відносно прав Українського Народу під Австрією, основують перше політичне товариство „Головну Руську Раду" у Львові, в травні 1848 р. виходить перше число першого українського політичного часопису „Гаицька Зоря". Серед загального піднесення проголошують щораз то нові українські національно - культурні й суспільно-політичні домагання, орґанізують поспішно національно - культурну та суспільно - політичну роботу. Цілу діяльність у цій справі взяла в свої руки Головна Руська Рада. Вона виясньює справу поділу Галичини між широкими кругами українського населення в краю, при помочі своїх філій, преси, відчитів, поїздок та освідомляючих рефератів, — зокрема веде заходи поза границями краю, щоб виказати конечну потребу поділу Галичини на дві части — окремо українську — з її приналежними адміністраційними, скарбовими, судовими та другими властями — та окремо польську; бо ці обі части Галичини під кожним оглядом ріжняться між собою.

Головна Руська Рада, у другому меморіялі до Міністерства внутрішніх справ висказалася, що: „Поділ Галичини є для українців питанням життя, бо тільки таким способом можна раз на все покласти кінець чужим затіям в українськім краю тільки таким способом можна уможливити українцям свобідний розвій їх народности". — Дата цього меморіялу: 28. жовтня 1848 р.

Тимчасом у краю і в самій австрійській державі зайшли події, що не лишилися без впливу на заходи Головної Руської Ради. Революційний рух у Львові 1—2. листопаду 1848 р. викликав знову важні наслідки. В цілім краю проголошено воєнний стан, позакривано товариства, здержано видання часописів. У Кракові зорганізовано ґуберніяльну комісію, та на основі міністерського розпорядку піддаючи під її управу шість західньо-галицьких адміністраційних округів: бохенський, вадовицький, ряшівський, сандецький, тарнівський, і ясельський. — „Це викликало між цілою українською людністю невдоволення" — так писав останній меморіял Ради — кінчаючи заявою, що „український народ ніколи не перестане стреміти правною дорогою до поділу Галичини, конче потрібною для спокою та порядку цеї української части Галичини".

Але австрійські чинники ніяк не хотіли погодитися з таким поділом Галичини. Тому в адміністраційні округи, що їх назвали від їх головних міст: Львова, Кракова і Станиславова.

Адміністраційна округа обіймає край від Карпат аж по Вислу й поріччя Сяну, або давніші округи: бохенський, вадовицький, ряшівський, сандецький, тарнівський та ясельський з деякими частинами перемиської й сяніцької округи. Властива українська частина сяніцької округи ввійшла в склад львівської адміністраційної округи зі судовими округами в Балигороді, Ліську, Сяноці і Щавнім.

Судові округи в краківській адміністраційній окрузі установлено в Коросniянщині: в Березові, Домараджі та Коросні; для Грибівщини: в Грибові й Снітниці; для Новосандеччини: в Новому Санчі, Криниці, Лімановї; для Горличчини: Беч, Горлиці, Малястів (Маластів); для Дуклянщини: Дукля, Риманів; для Ряшівщини: Глоґів, Ряшів, Стрижів, Тилич; для Ясельщини: Злигородок (Змигород), Крампна, Ясло; для Старосандеччини: Коростенко, Ляцко та Старий Санч.

Такий поділ з деякими змінами задержався аж до розвалу Австро-угорської Монархії в 1918 р.

Лемківська велика еміґрація.

Давно минули ці часи, коли лемко, привязаний до „клаптика" гірського, невдачного поля, кидав собою на всі боки, щоб виживити свою чисельну родину. Ще при кінці другої половини минулого століття начали лемки кидати масово свої „хижи", та виїздити за океан на заробіток. Були це золоті часи!

„Ниньо роблять на талярі в Гамериці" або: „Кет би лем не тоти гори, не ялиці; Виділа би я свого няня в Гамериці"; заховалось в народніх співанках. Туга й одночасно очайдушність, бажання кращого завтра, відбилось у піснях:

„Ой, лишу я тя, лишу-
Лем си сяду на куляю,
лем ся поколишу!"

І працював лемко, як „сомар" під землею (в майнах-копальнях вугля), нарівні з мулами — (яких там уживали до перевоження вугля, візків-штріткар); у поті чола працював, щадив, стуляв гріш, щоб помогти залишеній рідні в Старому Краю та скоро вернути й завести кращий лад, як перед виїздом.

Не було хати на Лемківщині, щоби хтось з челяди не мандрував за море. Ці, що не могли з ріжних причин (нездібність до виїзду, військові перешкоди і т. п.) виїхати за океан, ходили гурмою в часі вчасного літа на Угорщину на жнива, або як самі лемки кажуть „по пшеничку над Тису і Дунай". Відси і пісні:

„Задзеленіла рута, як Дунай ріка" — або „Пасу коня тай думку думаю;

Моя мила ходить по Дунаю".

Відси привозили „зароблене" та зимувалися в своїх хожках, заробляючи ще зимою в лісах, або при доставі дерева до міста.

Цих лемків, що виїхали за океан, стрінуло болюче явище. Там лемко побачив наглядно та відчув на своїй шкірі, як тяжко жити неграмотньому між чужими. Ріжні американські братства, зокрема церковні, засновані тоді в Америці, гуртували „безязичних ґринорів"; одначе не давали помочі ані пільги ніякої, хіба, що збирали членські вкладки, а в разі смерти члена займалися похоронами та деколи поладнали грошево-спадкові справи помершого. Певної мети обєднання під український національний прапор, про те — тоді мови не було! Філядельфійські, пітсбурські, нюйорські, бостонські, балтиморські та вашинґтонські товариства - братства гуртували прибережних еміґрантів; одначе ці, що пішли ще глибше в американський край, над ріку Міссісіпі, Кольорадо, пропадали — цебто загублювалися в чуженецькому морі. А були ще такі лемки, що заробляли дальше ще на захід в стейтах Невада, Арізона, Монтана, Дакота, Небраска, Канзас; цих вже — по словам лемка — „вовча звізда опискала".

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Коротенька депеша з Гвайт Плейнс, Ню Йорк, повідомляє про продаж газети „Дейлі Ріпортер" власникам газети „Івнінґ Диспеч". З 1. березня виходить на місце двох згаданих газет газета „Ріпортер Диспеч".

Значиться, замісць двох газет буде виходити одно. Значить, одна газета перестала існувати.

Отже депеша була посмертною вісткою преси.

ВІД ЧОГО ВМЕРЛА МЕЛАСЯ?

Було в депеші згадано теж, що циркуляція „Ріпортера" виносила 5,279. „Диспеч" має майже в двоє стільки.

Можемо догадуватися, що „Ріпортер" помер з фінансового виснішення, через брак гроша?

В одній зо своїх щоденних „колюмн" у газетах Скрипс-Говарда Вестбрук Пеґлер каже дослівно: „Ми всі в цьому бизнесі (себто газетярстві) знаємо, що американська щоденна преса змениується числом (газет) в наслідок зросту коштів видавання, у тому числі податків і звільнення праці в механічних фахах і втрату з приводу оголошень на користь радія".

Коротко кажучи те саме: зріст видатків і зменчення приходів.

РАДІО ПРОТИ ГАЗЕТ

Не один Пеґлер таке каже. У Майамі, на Фльориді, відбулася в середині лютого конференція пятьох юній друкарського промислу, і на ній рішено почати перед конгресом кампанію за ухвалення закону про оподаткування радія.

У своїй резолюції ця конференція каже, що газети тратять велику скількість оголошень на річ радія, а радіо притому не дає державі таких податків, які дала би преса.

У резолюції сказано, що нині в Америці є коло 8,000 радієвих стацій, що приймають купецьких оголошення. Звісно, ці радієві стації повстали протягом останніх кільканацяти років, коли майже всі газети, що нині існують, уже існували. Отже оголошення, які мають радія, немовби забрані від преси. Звісно, преса на це не може домагатися заборони торговельних оголошень на радіо, але вона може домагатися, щоби держава казала заплатити собі податок від дохідних радієвих програм, як вона каже собі платити від дохідної преси.

Ці голоси на всякий випадок свідчать про те, що й в тій частині американського громадянства, що користовується пресою, писаною англійською мовою, багато людей журиться станом цеї преси й думає над способами зарадити всяким лихам, що їй грозять.

З МАСЛОМ НА СОНЦЕ НЕ ЛІЗЬ

У тих самих газетах ланцюха Скрипс-Говарда появилося інтерву їх кореспондента Селцера з якимось поляком про відношення російських жовнірів і урядників до поляків в окупованих Росією провінціях бувшої польської держави.

Звісно, що окупанти робили всякі речі, які були прикрі для їх жертв та несправедливі, все таки поляк, котрий про них говорить, зраджує дивну питомо польську сліпоту: він не бачить, що він осуджує в другому те, що він захвалює в своїх.

Наприклад він осуджує арештування римо-католицького священика большевицьким урядом за те, що він був противником комунізму. Очевидно, він нічого не мав проти цього, що за панування Польщі уряд арештував людей за те, що вони були противниками польського уряду.

„ТО ЩО ІННЕГО"

Він нарікає на те, що російський уряд виселив польських селян, що жили на „східних провінціях Польщі", поселені там польським урядом у нагороду за боротьбу за польську державу.

Звісно, він має на думці українські й білоруські землі. Звісно, польські військові поселенці були на тих землях зайдами. Звісно, їх поселення погіршило й так малоземелля місцевого населення, що жило там від віків. Багато українських і білоруських селян мусіло через те виноситися з прадідньої землі. Проти того поляк не має нічого: колиж однак інший уряд видаляє польських зайдів, він піднімає крик обурення.

Щоби справа була так ясно, щоби навіть замотиличені польським шовинізмом люди могли справу зрозуміти, треба додати, хоч цього розумний людині зовсім не треба додавати, що коли треба осуджувати російський уряд за виселювання польських поселенців, то треба осуджувати польський уряд за виселювання українців через поселювання поляків на українські землі.

Коли наш поляк думає, що російський уряд треба клеймити за виселювання поляків, а польський уряд за виселювання українців треба похвалити, то він видно держиться моралі тих колишніх африканських муринів, що на запит, що це зло, а що добро, заявляє, що зло це, як мені хтось візьме жінку, а добро, як я візьму жінку комусь другому.

ЗАСТАВСЯ, А ПОСТАВСЯ

Розпитували газетярі онодї Енріка Ґліценштайна, старого маляря й різьбаря, що малює багато звісних людей, що він про них думає. Маляр відповів:

„Всіх людей, котрих я малював, я можу поділити на дві групи: одні перед мною садилися, інші не садилися".

Між тими, що садилися, він вичислив: Ґінденбурґа, Мусолінія, бувшого нюйорського посадника Вокера й італійського поета Д'Анунція.

Очевидно, не кожний з них садився в такий самий спосіб. Наприклад Д'Анунціо: „Він був маленький чоловічок, як я. Але він поводився, гейби він мав 6 стіп висоти й був князем. Він носив червону тогу, яку йому подарувала якась жінка... сидів на пурпуровій подушці, з вишитою на ній золотою короною, і говорив, і говорив, без перестанку про себе: про свою працю, про жінки і про своїх 25 собак, що він їх держить у домі поза своєю вілею."

Коли Ґліценштейн робив бюст Мусолінія, цей говорив без перестанку про те, як то він знаменито їздить на коні, як то він робить тілесні вправи, як знаменито почувається. Одначе цей Мусолінї дуже боявся стали. Як різьбар діткнув його висків сталевим приладом до мірення черепа, Мусолінї вискочив з місця і закляв.

Ґінденбурґ пописувався перед різьбарем своїм знанням; хотів зробити враження людини, що в голові має цілу енциклопедію (збірню всего людського знання). Нюйорський посадник Вокер, очевидно, хотів зробити враження дуже дотепної людини.

Знатних людей, які поводилися скромно, він не знав багато. До них належить польський пяніст Падеревскі, італійський король Віктор Емануель та президент Рузвельт.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збори Центрального Комітету.

Дня 13. лютого ц. р. відбулись у гали Карпатія збори Центрального Комітету українських організацій міста Ню Йорку. Приявних делегатів було 18. На тих зборах поруш[е]но цілий ряд важних справ, які відносяться до роботи Комітету. Як відомо 1. грудня м. р. Центральний Комітет влаштував Листопадове Свято в Купер Юніон. По скінченню свята касієр Комітету разом з грішми, які прийшли зо свята, удався до дому. Але по дорозі напали його бандити, побили і відібрали гроші, $161. На зборах касієр зобовязався звернути гроші до каси.

На цих зборах були поружувані ще інші справи, як положення наших братів на рідних землях у теперішних часах, а також наше тутешне положення і громадянська робота. Стверджувано, що тутешне наше життя в Америці поволи завмирає, а то тому, що ми стратили звязки зо старим краєм. Ціла наша еміґрація це болюче відчуває.

Але розпукою тут нічого не вдіємо і коли не можна помогти братам у старім краю, треба нашу працю повернути на тутешний ґрунт. На зборах подавано проєкт будови в Ню Йорку Українського Народного Дому, в якім моглаб зґуртуватись наша суспільність, передівсім наша американська молодь, яка поволи від нас втікає, бо не має відповідного приміщення.

Далі рішено влаштувати свято Тараса Шевченка, дня 9. березня ц. р. Ми повинні на американськім ґрунті тимбільше шанувати Шевченка за його відважні слова в обороні правди, свободи і покривдженого народу, бо цього не можуть зробити наші брати на рідних, але поневолених землях.

Центральний Комітет закликає ціле громадянство, щоб являлось на цих святах, зокрема на святі в честь Тараса Шевченка і тим демонструвало свою єдність і силу. За оголошеннями слідкувати в „Свободі".

Тома Івасечко, рек. сек.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

На добру ціль.

Дня 26. січня ц. р. членниці Самостійного Українського Золотого Хреста ч. 17. приготовили „бертдей парті" в честь президента Рузвелта. На прекрасно вишитім обрусі поставлено портрет президента Рузвелта. Цей портрет прикрашено білими, червоними і синими стяжками.

На цім святі було поверх 200 осіб. Після вечері п. М. Колдонський засвітив свічки на „кейку" та сказав коротку промову до присутніх. Всі присутні в супроводі оркестри відспівали три рази „Гепі бертдей" для президента. Тоді предсідниця 17. відділу Золотого Хреста Параня Рословська розкраяла „кейк", і почала його ділити між усіх присутніх.

М. Колдонський, Марія Ковальчук, Катерина Онуфрик, Софія Гнатків, Марія Пастернак і панна Кушлик розносили „кейк" поміж гостей.

З цеї нагоди заряджено збірку, яка принесла $9, знов у церкві зібрано $11.75, а збіркою занялись Марія Колдонська, Гафія Плюта, Анна Максимків і Ксеня Мялка. Чистого приходу було $36.75, і цю суму доручено місцевому комітетові на спаралізованих.

Українці дістали щиру подяку від цього комітету. Про це свято гарно описали місцеві газети, поміщуючи також знимки, які були взяті репортерами газет.

За уряд С. У. З. Х. ч. 17:
Параня Рословська, предс.;
Катерина Олексин, секр.;
Олена Шкробач, касієрка.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

КЛІВЛЕНД, О.

З ювилею на народню ціль.

Дня 2. лютого ц. р., заходом пані Олени Проц і пані Лазуки влаштовано громадянам Теодорови і Еві Ялукам, з нагоди 25-літнього ювилею їх подружого життя, несподівану забаву. На забаву прибуло чимало знайомих і родина, бо гром. Лазуки є добре відомі, заслужені на народнім та церковнім полі, громадяни.

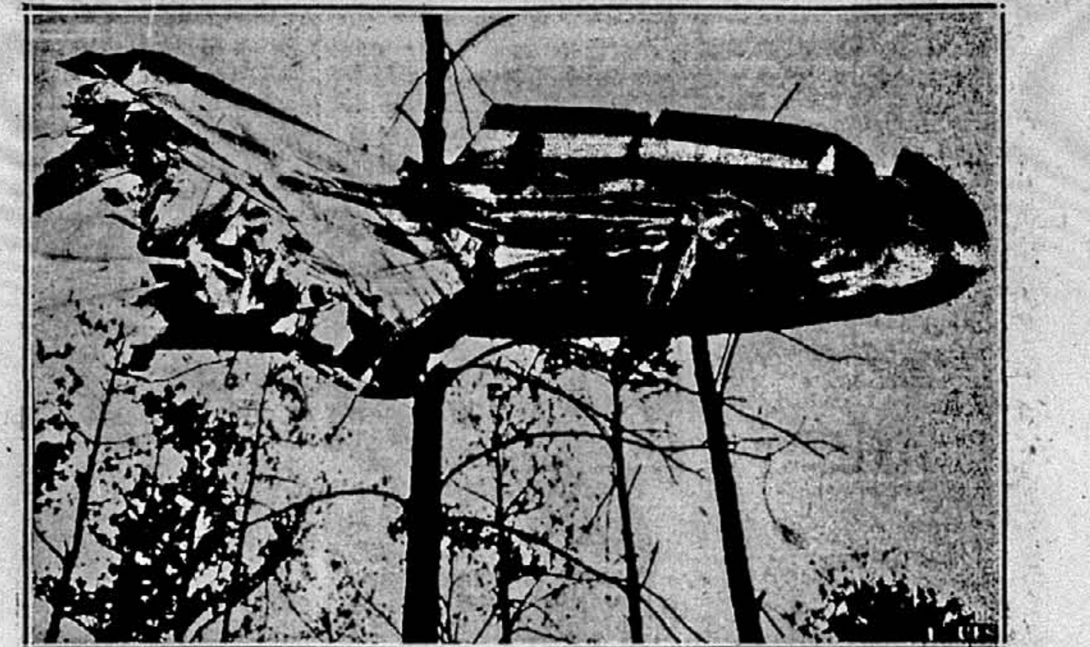
Забавою проводив п. Г. Волянський. Він першусього сам пожелав ювилятам всього найкращого з нагоди цього ювилею і просив до слова інших. Зложили желання: пані Різун, Головчак, Ґабрівська, Мураль, Проц, Воробель, Ліска й багато інших. П. Поливчак по довшій промові згадав за Школу в Стемфорді і попросив приявних на ту ціль зібрати жертви. Зокрема до збірки закликав п. Волянський, з занялись нею пані Різун і Ґабрівська. Зібрано $12.35. Гроші вислано через Обєднання. Зложили по $1: П. Головчак, П. Поливчак, Г. Волянський, А. Бзнась, П. Різун; по 50 ц.: М. Ґабрівський, М. Кальмук, М. Задорецький, А. Срібицький, М. Кодій, А. Бривка. Решта дрібними.

К. Ґабрівська.

ПРОТИ СВОГО УРЯДУ

ЛОНДОН. — Болгарський посол Микола Момчільоф запротестував проти прилучення Болгарії до Потрійного Союзу.

Статистичний уряд столиці Японії подає, що число мешканців „більшого Токйо" виносить тепер коло 7,001,650, цебто на 681,074 більше як в 1935 р.

КРИЛО ЛІТАКА НА ДЕРЕВІ. — Світлина дає поняття, з якою силою вдарив літак „Мексико Силвер Сліпер" об ліс на горі коло Атлянти, Джорджія. Велике крило літака, що коштувало 120,000 долярів, відорвалося від літака, немовби відрізане ножем. Сім осіб найшло смерть у випадку на місці.

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В ЯРОСЛАВІ

Українське життя в Ярославі йде повним темпом у всіх ділянках. Ось і короткий реєстр його від листопада 1940. Свято Першого Листопада відсвяткували і молодь і старше громадянство. Дня 1. листопада відправив в місцевій парохіяльній церкві Архиєрейське Богослуження Преосвященний Кир Григорій. День перед тим, в четвер, відправлено панахиду за душі поляглих борців, що впали на полі слави. В роковини 359 героїв відбулася заходами КЛК академія для старшого громадянства, а заходом ґімназії для учнів української державної ґімназії. 15. грудня заходами УДК і КЛК відбувся традиційний Андріївський Вечір з товариськими забавами. Треба згадати і про гостину св. Миколи. 19. грудня загостив найперше св. Микола до шкільної молоді. Сценка, що її відіграли учні української державної ґімназії при співучасти учнів української торговельної школи, випала гарно, бо зміст її був актуальний. Вечером того самого дня відвідав висланик неба і старше громадянство Ярослава. Програма в укладі дир. Андруховича випала дуже гарно. Співи, жарти, куплети й танці були вміло виконані силами місцевого КЛК й викликали бурі оплесків та сальви сміху. 22. грудня в навечеря смерти сл. п. Данилишина й Біласа відслужено в парохіяльній церкві панахиду за душі обох Героїв. По панахиді в салях УДК відбулася святочна академія. Вступне слово мав д-р Ю. Старосольський, що в живих красках зясував присутнім хід процесу та його закінчення — екзекуцію. По рефераті були деклямації та виступи місцевого „Бояна". — КЛК влаштував внутрішні клюбові шахові змагання. Першуном став друг Лушпинський, дальші місця заняли: З. Домазар, А. Копистянський, В. Дейчаківський, А. Брухаль. Зацікавлення змаганнями було досить велике, а самі змагання виказали, що КЛК диспонує дуже добрими шаховими силами. Змагання стояли на високому рівні. Також заходом КЛК відбулися змагання пінґ-понґ у двох групах. До першої належали вже заавансовані грачі, до другої початкуючі. Змагання пінґпонґ зорганізовано також для подруг. Першунцею стала подруга Лушпинська, на другому місці Корнятівна. І в цій ділянці КЛК має добрих грачів. Та КЛК не обмежується лиш до цих двох галузей спорту. Копаний мяч є також у програмі КЛК, хоч спортова площа вже і снігом посипана, ще грала молода дружина. Вправи, зацікавлення публики на змаганнях КЛК було досить мале, зате на змаганнях „Сяну" в Перемишлі творили ярославці окрему групу, що подивляла гарну гру „Сяну".

В українській ґімназії повстав І. Курінь молоді. Майже щодня відбуваються сходини роїв. На сходинах вивчують вправ та виголошують ріжні реферати на виховні теми. Курінь поділений на чотири чоти (три мужескі й одна жіноча). Згаданий Курінь Молоді відсвяткував уже кілька національних свят. В програму праць Курення входять також ріжного роду курси, як шоферський, теренознавства, переплетництва, українознавства й ін. Опікуном Курення є проф. А. Бабич, а поучником секретар ґімназії Ор. Городинський.

ТРОШКИ ГУМОРУ

Большевицькі „Ущвісти" питають, як це може бути, щоб Сталін міг посварити інші держави і занурити їх у потоки крови, коли він, за заявами протибольшевицьких газет, зовсім слабий та не має сили. „Чому такої штуки не може втяти Гітлер, Мусоліні? Чому не міг її втяти Чеймберлин, Даляліє?" — питають вони. і додають: „Вистарчить, щоб Сталін махнув пальцем, як вони негайно, немов на команду, кидаються в бій? Чому?"

Першусього, Гітлер і Мусоліні також потрапляють цю штуку. По друге, зробити щось злого, знищити щось, далеко легше, як щось збудувати. Легше застрілити здорового чоловіка, ніж хворому врятувати життя. Легше попсувати і знищити городець, ніж упорядкувати його та засадити цвітами. Для упорядкования городця потрібно досвідченого огородника. А для знищення вистарчить на хвилю відкрити фіртку і впустити туди...Сталіна.

ЖЕРТВИ КАТАСТРОФИ. — Пасажири літака, розбитого коло Атлянти, що уникнули смерти. Брейді, направо, має зломану ногу, інші легко ранені.

МАЛПИ НА ПОСЛУГАХ БОТАНІКИ

В погоні за новими джерелами робочої сили людина запрягає в ярмо щораз більше диких звірят і використовує їх відповідно до своїх потреб. Їй не вистачають уже звірята, освоєні від віків, тому сягає до первісної природи, яка від непамятних часів мусить заспокоювати людську захланність. Короля сотворінь — людину — не зражує ані дикість і полохливість звірів, ані великий труд, щоб їх освоїти.

Треба признати, що часто висліди є просто неймовірні. Бо трудно повірити, щоб нпр. освоєні бобри будували таму на ріці в тому місці, яке для них вибрав чоловік. Або як не подивляти тресури диких хижаків, що не зважаючи на свою розбишацьку і кровожадну натуру не пожирають добичі своїх ловів, тільки приносять її свому панові.

У тропікальних пущах.

В останніх часах читаємо про дуже цікаве освоєння малп, яких ужили до науково-ботанічних цілей.

Дослідник тропікальних лісів, що досліджує ліяни і півгалапаси, які виростають на височенних деревах — мусить перемогти багато труднощів. Ті рослини виступають у парних, підзворотникових лісах у сотнях родів і покривають зовсім пні дерев та їх корони. Кожне дерево, це буйний, нестрий город, зложений нераз з кількадесяти родів рослин.

Нелегко досліджувати рослинність такого густого, високопневого лісу. Також дуже трудно зібрати квіти й овочі самих дерев, бо вони серед безлічі інших зовсім закриті перед людським оком. Щойно ... (буря, що зломить дерево) віддає ботанікові до рук ці таємниці. Та найчастіше треба по варварськи таки зрізати дерево, щоб докладно прослідити скриті в ньому чи на ньому таємниці.

Малпи вчаться ботаніки.

Знав про всі труднощі проф. Корнер, директор ботанічного городу в Сінґапур, що довгі роки прожив у тінях тропікальних лісів.

Але він бачив також, що тубільці дуже часто при зриванні овочів кокосової пальми послуговуються малпами. Пень пальми гладкий, а овочі знаходяться аж на вершку, під вінком листя. Дістатися до них дуже тяжко. Тільки для малп це дрібничка. Вони скоро й легко вилазять на самий вершок і за кілька секунд бомбардують згори овочами. Чоловікові лишається тільки позбирати їх.

Проф. Корнер постановив вжити малп до збирання овочів диких рослин. Він вибрав дві молоді малпочки роду берок і почав їх тресувати. Спершу ці адептки ботаніки вчилися зривати кокосові горіхи, потім овочі інших дерев, а також і рослини з пнів.

Завдяки вродженій інтелігенції малпочки дуже скоро навчилися виконувати припоручення. Дослідник брав їх з собою на наукові виправи. Як він сам не міг здобути якогось оказу, звичайно з вершка дерева, тоді висилав в піднебесну подорож своїх витресованих помічників. Труд тресури виплатився сторицею. Малпи приносили дослідникові багато зовсім невідомих рослин і овочів, яких досі не бачив жоден природник.

Працьовиті помічники.

Працьовитість „помічників" була подиву гідна. Наприклад одна малпа обійшла за день 24 високі, кількадесятиметрові дерева. При тому показалося, що рослинні отруї малпам зовсім не шкодять. Невідомо, від чого це залежить. Можливо, що малпи загартовані на ті отруї замолоду, або не реаґують на них взагалі завдяки відмінній будові білка.

Відпорність малп на токсичне діяння рослин поширює можливости співпраці між людиною і тими найбільш до неї зближеними сотворіннями. І так, можна б ужити малп до збирання овочів „манго", пожиточної рослини, що дуже парить і тому при зборі її овочів робить людям багато клопоту.

Життя тих перших тресованих до ботаніки малп було дуже коротке. По недовгій праці вони захорували на леґені та згинули. Але їх заслуга незаперечна. Тому проф. Корнер, заохочений позитивним вислідом, приготовляє новий штаб малп-збирачів рослин. Завдяки їм недоступні підзворотникові ліси будуть чимраз менше таємничі й невідомі для людини.

ПОЛЮВАННЯ НА КИТІВ

Хижацьке винищування китів в останніх десятиліттях довело до того, що ця величава тварина, цей цар морських і океанських глибин, може в недалекому майбутньому зовсім зникнути. На це звернули пильну увагу уряди держав, де процвітає китовбивчий промисел, і видали міжнародній закон, що обмежує діяльність китовбивчих кораблів і суворо карає промисловців, що його не дотримуються. Закон цей вийшов іще в час, бо теперішні способи полювання на китів такі вдосконалені, що, колиб не ці законні обмеження, китів уже, може, давно не булоб на землі. Досить сказати, що кожне китовбивче підприємство за 4-місячний час полювання, від липня до жовтня, встигає вбити до тисячі китів.

Ось для прикладу опис роботи китоловчої станиці в заливі Кльотс у південно-західній частині Австралії, вона віддалена яких 200 миль від людської оселі. Ця станиця належить норвежцям. На станиці є пять моторових човнів, озброєних гарматою, з якої вистрілюють гарпун (стрілу). Кожний човен має капітана (він стріляє) і по пять людей команди. Помітивши на поверхні води кита, що випливає з морських хвиль, щоб набрати повітря до леґенів, капітан вибирає приблизно те місце, де кит може показатися знову і справляє в той бік човен. Як тільки кит випливе з води, в нього стріляють гарпуном, що має на кінці вибуховий прилад, який умить убиває кита. Тоді його підтягають на линвах на станицю, а човен відпливає по нову добич.

Кити звичайно плавають утрійку: Самець, самиця й молоде. Капітан намагається вбити передусім самицю, бо тоді самець залишається на місці, чекаючи самиці, що пропала. Колиж убити самця, то самиця з молодим умить зникають. Китів молодих ніколи не бють.

На станиці з китом розправляються за верть години: передусім здирають з нього вправно за пять хвилин шар верхнього товщу, потім залізними вилами розбирають цілий кістяк тварини й витягають внутрішній товщ, що зараз-таки висмажують і переливають до окремих слоїв. Колись виймали з пащі кита зуби, з який виробляли т. зв. „китовий вус", що йшов на виріб жіночих корсетів. Тепер, коли „китовий вус", навчилися виробляти штучно, виймати китові зуби не виплачується.

Найбільшим ворогом китовбивців є ненаситні морські шакали-рекіни. Вони цілими юрбами плавають довкола човна, кидаються на раненого або щойно забитого кита й деруть із нього мясо. Нерідко, замісць забитого кита, човни привозять на станицю тільки його обдертий кістяк.

Щоб квіти не зісохли, коли нема кому їх підливати.

Коли ґаздиня дому виїжджає на кілька днів з дому і не має кому полишити опіки над своїми вазонками з квітами, то нехай поступить у такий спосіб: Взяти цинову балію і вложити до неї стільки кавальчиків цегли, скільки є вазонків у хаті. Опісля наливається води до балії стільки, щоб закрили цеглу, а на кожній цеглі ставиться вазонок з квітом. Цегли пересякнуть водою, а земля в вазонках буде набирати води з цегол, навіть коли позем води в балії значно обнизиться. Низька температура, (щоби лиш вода в балії не замерзла) цілком не зашкодить квітам.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗА-

СОВЕТИ МОВЧАТЬ

МОСКВА. — Читаючи совєтську пресу, можна вичитати про все те, що сталось з Болгарією, але нема ні словечка, як ці події треба розуміти. Видно, що наказано редакторам з уряду не висказувати щодо цього ніякої думки. Значить, що властиво ніхто не знає, що совєтський уряд про це офіційно думає, а звичайно він дуже поспішно висказує в таких випадках свої думки. А військові ґазети розписуються тепер про те, що воєнна ситуація змінилась, та що німецькі воєнні сили готові зважити на Балкані, а навіть в Африці.

ЯК У НІМЕЧЧИНІ. Заряд вищої школи в Сеґ Гарборі, на Лонґ Айленді, придумав спосіб дати ученикам і ученицям засмакувати життя в націстичній Німеччині. Заряд зарядив, щоб одного дня учеників школи держати в націстичному режимі. На світлині: дівчата школи мусять чистити сходи під строгою стороженої „націстичної еліти".

ТАРЗАН, ч. 240. Загострена ворожнеча.

Загубивши сліди Тома, Тарзеля так тим зажурилась, що вибухла в сльози. Це були сльози якоїсь люти, з приводу втрати.

Тимчасом Тарзан тихцем слідував за нею. Та вона обернулась і зором схопила Тарзана. Миттю вона скочила на рівні ноги.

Для її схвильованої фантазії Тарзан був тайним спільником тих сил, що задіяли десь Тома і раз на все хотіли їй його відобрати.

„Ти знов мені перешкоджаєш", завважила вона гнівно до Тарзана. „Перший раз я тебе пощадила. Тепер я цього не зроблю".

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ САМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"!